

**Programma van maatregelen bij Archeologienota :
Lodewijk Dosfelstraat 26, Dendermonde (prov. Oost-
Vlaanderen)**

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, juni 2017

Titel

Programma van maatregelen bij Archeologienota:
Lodewijk Dosfelstraat 26,
Dendermonde
(prov. Oost-Vlaanderen)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Centrum voor Basiseducatie vzw –
Leerpunt Waas & Dender

Projectcode

2017F325

Plaats en datum

Borgerhout, juni 2017

Reeks en nummer

RVFSA-Rapport,

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	3
2. Inleiding	6
3. Onderzoeksvragen.....	6
4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	8
5. Programma van maatregelen.....	8

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

Dendermonde, Dosfelstraat

Ligging

Oost-Vlaanderen, Dendermonde

Lodewijk Dosfelstraat 26

Kadastrale gegevens

Dendermonde:

1ste Afdeling, Sectie C

Perceelnummers: C38a3

Bounding Box

X 130642,8 Y 191456,7

X 130663,7 Y 191470,7

X 130691,2 Y 191443,1

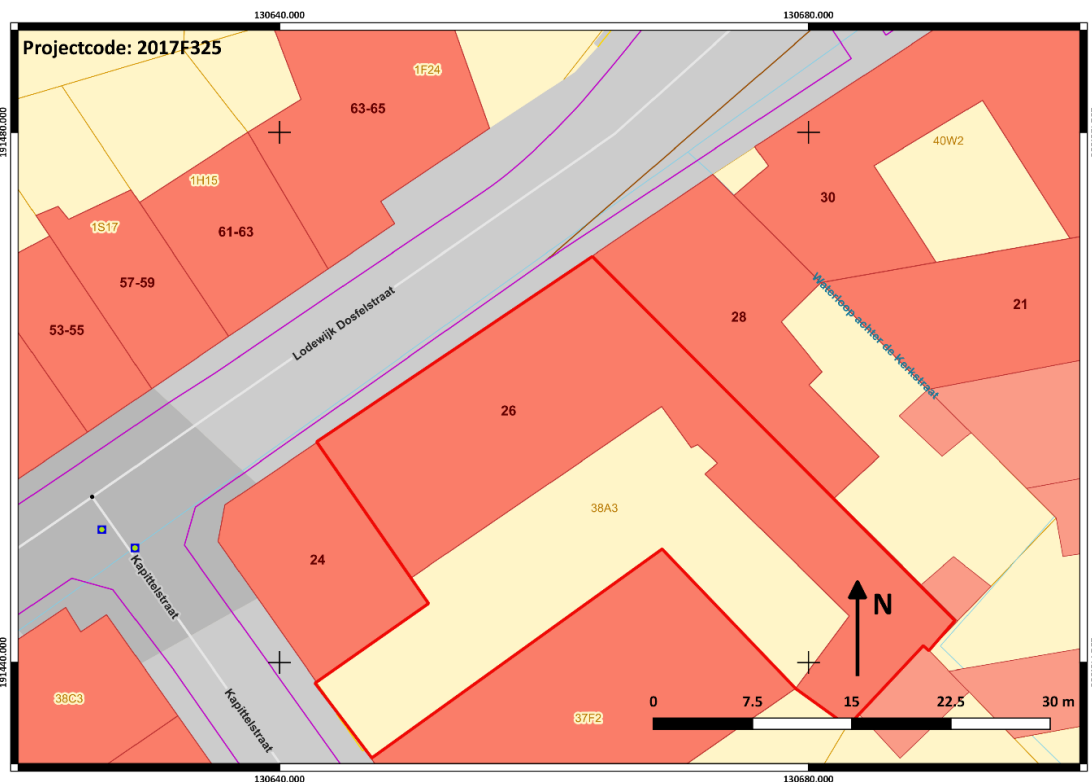
X 130683,0 Y 191435,1

X 130668,8 Y 191448,5

X 130647,0 Y 191432,8

X 130642,8 Y 191438,6

X 130651,3 Y 191444,4

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied

Onderzoek

Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek

Projectcode

2017F325

Opdrachtgever

Centrum voor Basiseducatie vzw –
 Leerpunt Waas & Dender

Contactpersoon opdrachtgever

Arch. Luc Van Severen

Uitvoerder

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research
 & Consultancy.

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126

Nummer wettelijk depot

Niet van toepassing

Termijn

26 juni - 29 juni

Geplande ingreep

Gedeeltelijke renovatie bestaande bebouwing, sloop bijgebouwen, maken nieuw portaal, fietsenstalling, brandtrap, wegenis en nutsvoorzieningen.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De melding werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De aanvraag heft betrekking op een perceel groter dan 300 m² met een geplande bodemingreep van meer dan 100m² en is geheel gelegen binnen een archeologische zone opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.

Randvoorwaarden

Het terrein is heden bebouwd en slechts gedeeltelijk toegankelijk voor vooronderzoek.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

Thesaurus

Bureauonderzoek

2. Inleiding

Doel van dit bureauonderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning te Dendermonde, Lodewijk Dosfelstraat 26. In de archeologienota werd via een bureauonderzoek nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Het projectgebied werd in eerste instantie binnen een grotere context geplaatst. Vervolgens werd nagegaan wat de recente gebruiksgeschiedenis van het projectgebied is en wat hiervan de mogelijke impact was op perceelsniveau. Tevens werd de mogelijke impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologische potentieel besproken. Op basis van alle voorhanden zijnde gegevens werd vervolgens het hieronder voorgestelde programma van maatregelen geschreven.

3. Onderzoeksvragen

- *Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?*

Het gebied waar de stad Dendermonde zich ontwikkelde, bevindt zich nabij de samenloop van de rivieren Dender en Schelde. Het ontstaan en de historische evolutie van de Oost-Vlaamse stad Dendermonde wordt voor een groot deel bepaald door haar ligging bij beide rivieren. De stad situeert zich in het overgangsgebied tussen de zandstreek in het noorden en de zandleemstreek in het zuiden, maar bevindt zich grotendeels op alluviale bodems van beide rivieren. In de directe omgeving van de historische kern, buiten het alluvium bevinden zich hoofdzakelijk zandleembodems (droge lichte, matig droge, droge en matig natte zandleembodems) en enkele matig droge en matig natte lemige zandbodems die lokaal opduiken. In het alluvium van beide rivieren komen sterk en zeer sterk gleyige kleibodems voor. De historische kern is gelegen in een laag gebied variërend tussen 4,5 m en 7 m TAW. Door de uitgestrekte bebouwde oppervlakte is de oorspronkelijke microtopografie en bodemgesteldheid in de oudste stadskern niet gekend.

Vanaf de late middeleeuwen wordt het projectgebied opgenomen binnen de stadsomwalling. Op basis van de beschikbare gegevens kunnen we stellen dat het projectgebied gelegen is in een laag en nat stuk aan de noordelijke zijde van de stad. Tot in de 19de eeuw waren aan de rand van het projectgebied en in de directe omgeving er van nog verschillende open grachten aanwezig. Waarvoor de beschikbare open ruimte gedurende deze eeuwen werd gebruikt, is niet duidelijk. Enkele gegevens wijzen in de richting van tuinen. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnt de eerste bebouwing binnen en in de directe omgeving van het projectgebied.

- *Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?*

De op de CAI aangeduide locaties in de omgeving van het projectgebied hebben alle betrekking op resten die direct in verband staan met de locatie van het projectgebied binnen de archeologische

zone van de historische binnenstad en dateren vanaf de periode late middeleeuwen. Binnen het bouwblok waarin het projectgebied gesitueerd is, zijn geen sites gekend.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?*

Op basis van de geraadpleegde bronnen kan besloten worden dat het projectgebied zich binnen de laatmiddeleeuwse omwalling van de stad Dendermonde bevindt. Echter door de historische ontwikkeling wordt dit vochtige laag gelegen gedeelte van de stad net ten zuiden van de noordelijke stadswallen pas in de loop van de 19de eeuw gedeeltelijk bebouwd. Het is deze bebouwing die gedeeltelijk werd gesloopt voor de realisatie van de huidige bebouwing.

Het projectgebied wordt gedeeltelijk begrensd door grachten die allicht een laatmiddeleeuwse oorsprong hebben en nog tot in de 19de eeuw in gebruik waren. Onderzoek van deze grachten kan belangrijke informatie opleveren omtrent de ontwikkeling en het gebruik van de nabijgelegen beschikbare open ruimte.

Onderzoek van de gelaagdheid binnen de open ruimte en hieraan gekoppeld natuurwetenschappelijk onderzoek kan eveneens belangrijke kenniswinst opleveren omtrent het gebruik van de open ruimtes binnen de historische stad vanaf de late middeleeuwen tot in de 19de eeuw. De kans op het aantreffen van afvalcontexten is eveneens realistisch.

Bovendien is het projectgebied gelegen in een natte zone met een allicht alluviale kleiige bodem. De bewaringscondities voor eventueel aanwezige organische resten zijn met andere woorden optimaal.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

De impact van de geplande werken is minimaal en blijft beperkt in diepte en afmetingen. Bovendien worden enkele werken uitgevoerd in de directe nabijheid van de bestaande onderkeldere hoofdbouw en op de plaats van de gesloopte achterbouw. De kans dat het eventueel aanwezige bodemarchief hier reeds werd verstoord tijdens de constructie is groot.

Waar wel enigszins diepere bodemingrepen plaatsvinden zullen deze beperkt blijven in afmetingen. Hierdoor zal gezien het ontbreken van enige ruimtelijke context de eventueel opgeleverde informatie weinig kenniswinst opleveren.

- *Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?*

Het huidige bronnenmateriaal levert genoeg informatie op omtrent het archeologische potentieel van het projectgebied. Gezien de beperkte impact van de geplande werken wordt het aanwezige bodemarchief niet ernstig bedreigd. Een behoud in situ is mogelijk. Daarom raden we geen bijkomende onderzoeksdaden aan.

4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Op basis van de bestudeerde bronnen kan besloten worden dat het projectgebied sinds het optrekken van de stadsomwalling in de late middeleeuwen steeds binnen het historische centrum van de stad was gelegen. Tevens blijkt dat het projectgebied gelegen was in een lager gelegen natte zone. Het huidige bouwblok waarbinnen het projectgebied zich bevindt, werd door grachten afgebakend vanaf de late middeleeuwen tot in de 19de eeuw. Ook het projectgebied zelf werd aan verschillende zijdes begrensd door grachten of greppels. Het is pas in de 19de eeuw dat de eerste sporen van bebouwing lijken te verschijnen binnen het projectgebied. Het zijn allicht de 19de eeuwse constructies die gesloopt werden voor de constructie van de huidige bebouwing. We kunnen dus met andere woorden veronderstellen dat de stratigrafische opbouw binnen het projectgebied allicht nog vrij ongeschonden is.

Specifiek voor het projectgebied kan belangrijke kenniswinst aangetroffen worden met betrekking tot het gebruik van de open ruimtes in dit gedeelte van de stad vanaf de late middeleeuwen tot in de 19de eeuw. Ook de aan de rand van het projectgebied aanwezige grachten gaan terug op laatmiddeleeuwse voorgangers. Een onderzoek van de inhoud en de doorsnede van deze grachten kan tevens belangrijke informatie opleveren omtrent aanwezige beplanting, gebruik van de gronden in de omgeving, eventuele afvalresten, onderhoud en ontwikkeling van de stadsgrachten, de evolutie van de waterkwaliteit van de stadsgrachten doorheen de eeuwen, ...

De ligging van het terrein in een lagere natte zone, allicht gekenmerkt door een kleiige ondergrond, vormen bovendien goede bewaringscondities. Hierdoor zal de kans op het aantreffen van organische resten aanzienlijk groter zijn dan in droge zandigere gebieden.

5. Programma van maatregelen

Er werd een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd, dat aangeeft dat er geen bijkomende maatregelen meer nodig geacht worden in het kader van de geplande werken. Al het vooronderzoek dat noodzakelijk is om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed werd uitgevoerd.

De impact van de geplande werkzaamheden werd getoetst aan de gekende reeds verstoorde en reeds onderzochte zones, de gekende geologische, bodemkundige en ecologische kenmerken en de gekende archeologische en historische waarden (zie verslag van resultaten van het vooronderzoek).

Belangrijk in de afweging van de noodzaak voor verder vooronderzoek zijn de beperkte verstoringen ten gevolge van de geplande werkzaamheden en dit zowel in diepte als in ruimtelijke zin. Hierdoor zullen allicht enkel archeologische resten worden aangesneden met een beperkt potentieel tot kennisvermeerdering.

Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere maatregelen vereist. Daarom wordt geen programma van maatregelen opgemaakt. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering.

De afweging of verder vooronderzoek noodzakelijk is, gebeurt op volgende wijze:

Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- *de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven*

Het onderzoek toonde duidelijk aan dat het gebied een hoog potentieel op kennisvermeerdering bezit met betrekking tot specifieke vraagstellingen. Het eventuele aanwezige archeologische erfgoed binnen het projectgebied kan mogelijk belangrijke informatieve opleveren in verband met het gebruik van de open ruimtes binnen de stadsomwalling van Dendermonde vanaf de late middeleeuwen tot in de 19de eeuw.

- *een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen*

Gezien de geplande werkzaamheden geen grote verstoringen van het eventueel archeologische erfgoed met hoog potentieel tot kennisvermeerdering met zich meebrengen, dienen geen verdere maatregelen meer te worden genomen.

- *een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken*

Er dient geen archeologische opgraving plaats te vinden in het projectgebied.

- *een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken*

Er dient geen plan van aanpak gemaakt te worden voor een eventueel behoud in situ van de resten met een hoog potentieel tot kennisvermeerdering aangezien deze resten, indien aanwezig, sowieso niet zullen worden verstoord tijdens de geplande werkzaamheden.

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kunnen we besluiten dat er voldoende informatie is gegenereerd om een te bekrachtigen archeologienota op te maken die afdoende staft dat de geplande werkzaamheden geen bedreiging vormen voor het eventueel aanwezige archeologische erfgoed met een hoog potentieel op kennisvermeerdering.